

Norra toetused 2009-2014. Soolise võrdõiguslikkuse ning töö- ja pereelu tasakaalu programm.

Soostatud pererollide olulisus perepoliitika mõjude avaldumisel: Võrdlev perspektiiv

Kaire Pöder ja Triin Lauri

May 29, 2015

Contents

Motivatsioon

Teoreetilised argumendid

Ratsionaalse valiku hüpotees

Soolise võrdsuse teooria

Perepoliitika eesmärgid ja olemus

Miks perepoliitika on tõusnud fookusesse

Perepoliitika meetmed

Ajalooline peremuster ja soorollid Eestis

Post-kommunistlikud järeلمid

Kuidas perepoliitika toimib?

Tulemus ja nende interpretatsioon

Motivatsioon

Stiliseeritud faktid: empiirilised regulaarsused

Kui traditsiooniliselt on sündivus ja naiste tööhõive olnud negatiivses korrelatsioonis, siis 90ndatest on nn. stiliseeritud fakt see, et sündivus ja naiste tööhõive on positiivses korrelatsioonis.

Teoreetilised argumendid

Ratsionaalse valiku teooria

Naiste töötamine suurendab lapse saamise alternatiivkulu ja seega hõivatud naistel on vähem lapsi (vähem on lapsi ka kõrgelt haritud naistel)

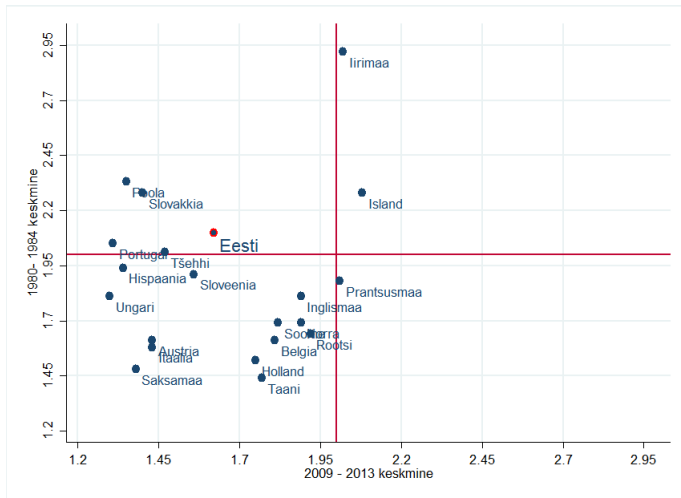
Soolise võrdsuse teooria

Lapse saamisel on oluline naiste poolt tajutud õiglus soorollidest ja tööjaotusest perekonnas (ja õiglasest tasust), seega oluline ei ole niivõrd, et naised oleksid kui mehed (või vastupidi), vaid tajutud soorollide õiglus

Miks on perepoliitika oluline

- ▶ Uued sotsiaalsed riskid (mees-leivatooja mudeli anakronism, ebastabiilsed perekonnad, globlaane ja "voolav" tööturg, palgapõhine pension, ...)
- ▶ Kahanev rahvaarv Euroopas ja fookus sündimusel
- ▶ Väidetav lõhe soovitud ja tegelike sündide vahel

Sündimus on vähenenud kõikides Euroopa riikides

Perepoliitika vajadus (stiliseeritud faktid) Eestis:

- ▶ Suhteliselt kõrge naiste osakaal tööhõives (68% 20-64 aastastest töötab);
- ▶ Suur (ja mitte sulguv) sooline palgalõhe (u. 25%);
- ▶ Keskmine laste arv 2015.a. oli 1,5 ja see on alanenud alates 2008 aastast;
- ▶ Hoolduskohustus on naistekeskne (naine panustab kodus 1 tund 36 minutit iga 1 mehe-tunni kohta)

Perepoliitika meetmed

Raha: alternatiivkulu argument

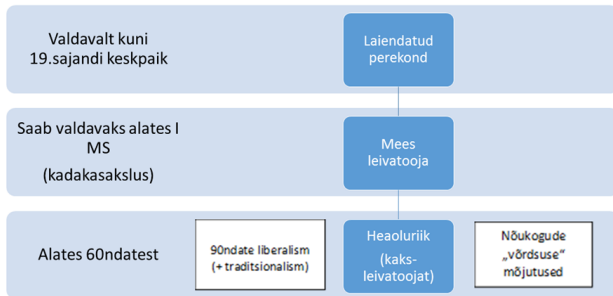
- ▶ Sünnitoetused (vanemahüvitis)
- ▶ Lastetoetused (hüvitis lapse kasvatamise eest)
- ▶ **Isade hüvitis:** isade ajendamine enam hoolduskohustust võtma

Teenused:

- ▶ Teenuste osaline subsideerimine (**teenuseid pakub turg**, kuna turg on alati efektiivsem (pakub odavat teenust))
- ▶ **Avalik sektor** pakub heldelt finantseeritud ja kvaliteetset (kallist) teenust

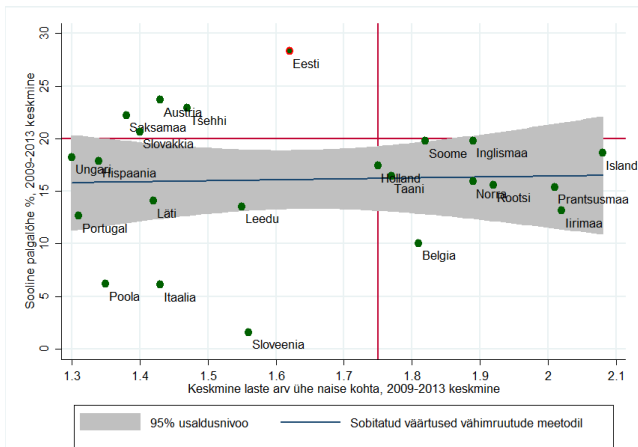
Peremustrite ajaloolised juured Eestis

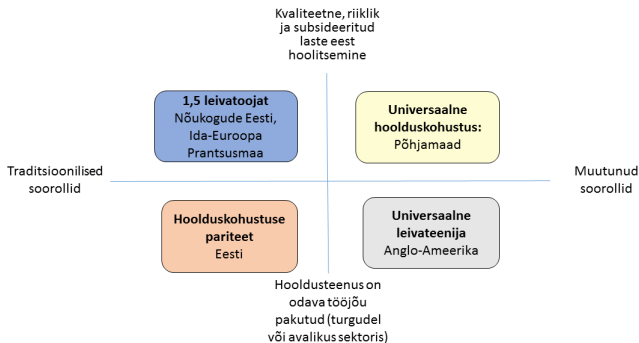
Liberaalsete ja traditsiooniliste hoiakute segu: Soorollid Eestis

- ▶ Liberaalne hoiak, et lapsed on eraasi – ise muretsesite, ise saage ka hakkama!
- ▶ Liberaalne töajärg (kõik on formaalselt võrdsed – mehed-naised, lastetud-lastega jne):
  - ▶ palgatase ei võimalda perel ühe (mees) leivatoojaga ära elada.
- ▶ Ühiskondlikud muutused ja jõustatud poliitikad:
  - ▶ Hoolduskohustus on naisekeskne ja rakendatakse re-familiseerivaid poliitikaid (pikk ja helde vanemahüvitis; 1.5-3-aastaste hoiukohtade probleem pole akuutne, kuna "hea ema" ei vii last enne 3-aastaseks saamist aeda jne)
- ▶ Segu "traditsioonilisest" ja klassiühikonnast:
  - ▶ Toretsev tarbimine (autod, rõhk "keskklassi välimusele" jms)
  - ▶ Keskklassi kuulumist signaliseerivad tarbimismustrid.

Sõltuv muutuja: kõrge sündimus ja väike palgalõhe - miinimumreegel hea perepoliitika defineerimisel

Perepoliitika toimimine erinevate soorollide korral

Kuidas leida edukaid perepoliitilisi radasid?

Meetod: Kvalitatiivne võrdlev häguskogumi põhine analüüs

Analüüsi objekt: Riigi tasemel perepoliitika meetmete konfiguratsioonid (rajad)

Andmed:

Muutuja	Selgitus	Operationaliseerimine	Andmeallikas
Tulemus:			
<i>W</i>	Naiste mõjuvõimu indeks	Naiste palkade keskmine osakaal meeste palkadest, 2009-2013	Eurostat, 2009-2013
<i>T</i>	Sündivus	Keskmiselt lapsi naise kohta (TFR – total fertility rate)	Eurostat, 2009-2013
<i>M</i>	Edumeelse perepoliitika tulem	Autorite arvutus $M = \min(W, T)$	
Tingimused:			
<i>L</i>	Vanemahüvitis	Ema ja vanemahüvitise pikkus ja heldus täismakstud nädalates (FRE – full rate equivalence)	OECD, 2013
<i>F</i>	Isahüvitis	Isahüvitise kohustuslikkus ja heldus täismakstud nädalates (FRE)	OECD, 2013
<i>S</i>	Vanemahüvitise struktuuri indeks	Vanemahüvitise lagi ja selle suhe võrreldes keskmise palgaga (kui lagi on üle kahekordse keskmise või puudub, siis indeks = 100%)	OECD, 2013
<i>C</i>	Hoiu riiklik finantseerimine	Subsideeritud % lastehoiu kogukuludest	Eurydice, 2014
<i>P</i>	Riiklike hoiuasutuste osakaal	Riiklike hoiukohtade % kogu hoiukohtadest	Eurydice, 2014
<i>Q</i>	Hoiuasutuste ressurssi kvaliteet	Töötajaid/lapse kohta	Eurydice, 2014
<i>R</i>	Hoiuasutuste kvaliteet	Autorite arvutus $R = \text{mean}(C, Q)$	

Tulemused: Kaks edukat rada – soovõrdsed juhtumid

	Rada 1: F * S * R	Rada 2: I * S * R	Tajutud võrdsed soorollid: G	Poliitika tulem: M
Belgia	0,56	0,67	0,62	0,67
Taani	0,05	0,56	1	0,56
Prantsusmaa	0,02	0,02	0,98	0,8
Itaalia	0,4	0,4	0,86	0,02
Läti	0,02	0,02	0,85	0,02
Leedu	0,02	0,01	0,5	0,08
Portugal	0,12	0,12	0,98	0,01
Sloveenia	0,02	0,14	0,79	0,09
Slovakkia	0,02	0,02	0,55	0,01
Soome	0,76	0,15	0,97	0,52
Rootsi	0,95	0,09	0,94	0,79
Island	0,52	0,52	0,88	0,6

Tulemused: Üks edukas rada – soovõrduseta juhtumid

Riik	Rada 1: F * S * R	Rada 2: I * S * R	Tajutud võrdsed soorollid: G	Politiitika tulem
Tšehhi	0,02	0,03	0,27	0,03
Saksamaa	0,02	0,02	0,04	0,01
Eesti	0,02	0	0,23	0,01
Iirimaa	0,02	0,96	0,3	0,89
Hispaania	0,02	0,02	0,1	0,01
Ungari	0,05	0,12	0,07	0
Austria	0,02	0,02	0	0,02
Poola	0,02	0,02	0,44	0,01
Inglismaa	0,03	0,68	0,09	0,51
Norra	0,26	0,26	0,3	0,77

Tulemused: Mida ütleb "tõetabel"?

L	F	S	P	R	G	
Vanemahüvitis	Isahüvitis	Hüvitise ühtlus	Riikliku hoiu osakaal	Hoiu kvaliteet	Hoiukoormuse sooline ühtlus	Riigid
1	1	1	1	1	1	SE, FI
1	0	1	1	1	1	SI
1	0	1	1	0	0	HU
1	0	0	1	1	0	CZ, EE
1	0	0	1	0	1	LT, LV, SK
1	0	0	1	0	0	PL
1	1	1	0	0	0	NO
1	1	0	0	0	0	DE
1	0	0	0	0	0	AT
0	1	1	1	1	1	IS
0	1	1	0	1	1	BE
0	0	1	1	1	0	UK
0	0	0	1	1	0	NL
0	0	0	1	0	1	FR
0	0	1	0	1	0	IE
0	0	1	1	1	1	DK
0	1	0	0	0	1	IT, PT
0	0	0	0	0	0	ES

Perepoliitika võtmedimensioonid

Helde ja ühtne hüvitis nii emadele kui isadele + kvaliteetne riiklik hoid

Helde vanemahüvitis + hoid

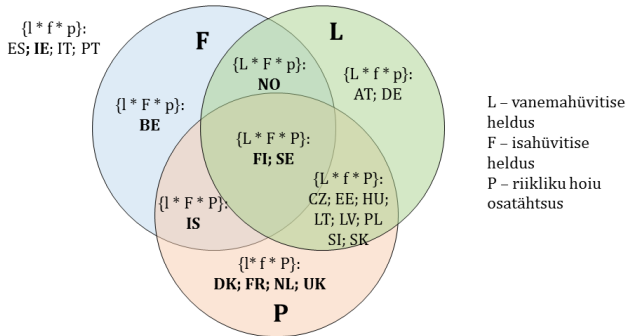
Helde vanemahüvitis

Isade fookus + kvaliteetne hoid

Kvaliteetne riiklik hoid

Tulemused: Kuidas kombinatoorselt tulemust toodetakse?

Mida tulemused räägivad Eesti perepoliitika kujundamise jaoks

Endogeensed pererollid

Ka pererollid on poliitikate suhtes pikaajaliselt endogeensed, st saab hoiakuid muuta, aga see võtab aega

Eesti "wrong policy mix"

- ▶ Ülihelde (kõrgepalgaliste) vanemahüvitis ilma isade hüvitiseta
- ▶ Kvaliteetne ja helde riiklik hoid ilma hoolduskohustuse soolise võrdsuseta
- ▶ Poliitika ebaõnnestub!

References I

- Ciccia, R. and Bleijenbergh, I. (2014).
After the Male Breadwinner Model? Childcare Services and
the Division of Labor in European Countries.
*Social Politics: International Studies in Gender, State &
Society*, 21(1):50–79.
- Ciccia, R. and Verloo, M. (2012).
Parental leave regulations and the persistence of the male
breadwinner model: Using fuzzy-set ideal type analysis to
assess gender equality in an enlarged Europe.
Journal of European Social Policy, 22(5):507–528.